

A lap szellemi részét illető közlemények a lap szerkesztőségéhez intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 10 — K.
Félévre 5 — K.
Negyedévre . . . 2-50 K.
Egyes szám ára 20 fill.

GYERGYÓ

A szerkesztésért felelős: Sándory Mihály. Főmunkatárs: Dr. Novák Albert. — Megjelenik vasárnap reggel.

HIRDETMÉNYEK DIJA:—
1 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 30 fill.

—
Nyitttér
soronként 50 fillér.

—
Hirdetéseket a kiadóhivata
vesz fel.

A mi ügyünk.*)

Üdvözölnöm kell legelőször is a „Gyergyó“-t, mely újra megjelent azután, miután egy borzasztó reggelen odahagytuk lakásunkat. A nap, mikor eszünkbe jut, ma is borzalommal tölt el bennünket, amikor egy életen, vagy féleleten keresztül gyűjtött vagyonunktól, kedves tárgyainktól bucsút vettünk.

Akkor irtam utoljára a Gyergyóba is.

Azóta eltelt egy szomorú év. Közben vidám napok is jöttek. Visszatértek a hontalanok. Persze mindenki, aki tehette, úgy ahogy lehetett összetákolta a régi fészket, kijavította a meghagyott romokat és igyekezett folytatni az életet. A madár fészket leverték a rossz gyerekek, — jött a tél — és új fészkek után kellett látni a pusztulást szenvedettnek. Így tértünk mi is vissza . . . Némelyek talán vissza sem térnek . . . Új fészket, új házat keresnek, ahol békésebbnek, nyugodtabbnak gondolják az életet.

Megszűnt a „Gyergyó“ is . . . Örömmel kell tehát üdvözölni azt a napot, amelyen újra szól olvasóihoz, kétszeres örömmel azért, mert most is újra a tisztá, önzetlen közéél íródott a zászlójára. Az lehet a legfőbb célja most egy székely ujságnak, hogy a viharvert emberek nyomorait, küzdéseit feltárja, orvosságot, flastromot találjon és keressen a sebekre, amelyeket 1916. aug. 28-dika ütött rajtunk.

Nemes feladat lesz ez, de egyuttal nehéz is, nem szabad azonban tőle megijedni, mi szenvedtük a csapást, nekünk kell kérni, szép szóval és ha úgy nem sikerül, — követelni, mert jogunk, Isten és ember előtt a legszentebb jogunk, jogaimunk van ahhoz, hogy kárpótlást nyerjünk és ne késsen soká a segítő kéz, amely felemel és tovább segít bennünket bajainkban. Nemesak a mi érdekünk, hogy mi járni, mozogni, tovább küzdeni tudjunk, *érdeke az mindenkiné, aki magyarul beszél ebben az országban, érdeke az nemesak Erdélynek, hanem az országnak és a monarchiának, hogy kelet bástyája éljen, viruljon és tovább folytassa vejetatív életét.*

Egyeknek kell lennünk céljaink elérésében. Dolgoznunk kell közös, egyesült erővel és kitartással, hogy törekvéseink meghallgatásra találjanak, mert ha mi nem igyekszünk felhívni sorsunkra, bajainkra az ország figyelmét — a háboru számtalan bajai között elfelejtkeznek rólunk, de még ha nem felejtkeznének is, mi érezzük, mi tudjuk, hogy mik és milyenek a mi bajaink, tehát azt hangoztatni, első sorban a mi kötelességünk. Mi érezzük ezt a kötelességet, ha a háboru előbbi fázisaiban hűségesen dolgoztunk az állam érdekében, hogy nehéz munkájában segítségére legyünk és ezt derékasan teljesítettük is, most is ez a legfőbb célunk, de míg egyfelől az állam támogatásában részt kívánunk venni, első sorban nekünk kell olyan helyzetbe jönnünk, hogy élni és tovább dolgozni tudhassunk. Megfogyatkoztak az anyagi eszközeink, vagyonunk jó része a háboru martaléka lett, míg az

ország többi részei — hála Istennek — nem érezték, nem élték át oly közletről a háboru viharait, mint mi, addig nekünk odavesztett ugyszólva minden mozdítható dolgunk, ami megvan, annak is csak a háboru a megmondhatója, hogy megvan.

Mikor tehát az ország többi részét megkímélte a sors attól, amiben miniket bántott, az ország nagy részének lesz a kötelessége, hogy részben osztózzék a mi sorsunkban, legalább annyiban, hogy vagyona és jövedelme egy-két százalékát juttassa nekünk. Amíg mi vándoroltunk, hontalanok voltunk, ők a haza szerencsésai voltak, mert nem kellett nekik szomorun bucsút mondani minden ingóságuknak és nem kellett nekik érezni azt, hogy menekült-kenyér, menekült-segély is van a világon. Nekik is meg kell erőltetni magukat, hogy kárpótoljanak anyagiakban bár, hisz amazokat a keserőségeket, hányattatásokat, a meneküléssel járó izgalmakat nemszenvedték el, amiket mi átéltünk. Még mindig éljük, mert ezünk sincs, azunk sincs, csak kinlódunk, mint a lakatlan szigetre kidobott hajótörött, nélkülözünk, nyomorgunk. És azt értse meg mindenki, hogy fájó szívvel esik nekünk nézni azt, hogy másoknak ez megvan, nem az irigység érzése ez, hanem csak az fáj, hogy nekünk is megvoltak ezek és most nincsenek és oly szegények lettünk, hogy be sem tudjuk szerezni.

Ezért kell megmozdulnunk és dolgoznunk, hogy bajainkat hallják, kopogtassunk az egész magyarságnál, hogy segítse felépíteni a mi tüzhelyünket, segítsen, istápoljon bennünket az ő vagyonából, hiszen rajtunk gázolt át az ellenség, hiszen ha mi ott nem lettünk volna, talán most ők volnának kénytelen kopogtatni nálunk. Fel kell verni harsány szóval az összes magyarországi falvakat, hogy segítsenek — *adóként* beadni koronáikat, hogy minél előbb megkaphassuk azt az összeget, ami szükséges ahhoz, hogy újra nekiinduljunk az életnek.

A kormány a háboru utánra gondol a mi kárpótlásunk kifizetésével, ebbe nem nyughatunk bele. Nem tud belenyugodni a tisztviselő osztály, hogy amíg ő itt a határszélen végezte nehezebbnél-nehezebb munkáját és mint legfontosabb szerve az államgépezetnek, itt működött, most mindenből kifosztva a nyomor nehéz napjait éli. Segítség és minél gyorsabb segítség kell nekik, hogy munkálkodhassanak tovább. Ők voltak az állam idegrendszerének legvégső részei — ők érezték meg leghamarabb a háboru viharzását, kárpótolni kell őket teljesen, hogy tovább szolgálhassák a kultura és haladás ügyét. Az intelligencia, amely különféle szakmában őrt állott, bástyája volt az állami élet rendes menetének, kösziklája a székelységnek, mely rohanó árral, szélvívvel dacolva türte az időjárás zimankóit, és dacolásában szirtként meredt le Románia felé . . . ezeknek az embereknek anyagi veszteségét kárpótolni kell.

Elvesztett mindenük. Nem maradt meg egyebük, csak nyomoruságos fizetésük, a nemtisztviselőknek még az sem.

Az iparos műhelye feldulva, kirabolva, munkálkodni nem tud, nem lehet tovább folytatnia életét, munkáját nem végezheti; a kereskedő portékáit elrabolták, nem maradt egyebe az üres üzlethelyiségnél, meg a szomoruan rámeredő négy falnál. Pusztulás, rablás nyomai mindenütt. Még ott áll a meggyöngyült ellenség a határon, de neki élni kell és tovább kell dolgoznia, mert másképp nem keresi meg élelmét. De ez első sorban nem az ő érdeke, hanem az államé. Nyiljanak meg azonnal a műhelyek, dolgozzanak a kezek és gépek, mert úgy hamarabb szünik a nyomor és újra otthon érzi magát földjén a székely. Ez az állam vezetőinek egyik fő és halaszthatatlan kötelessége. Ez nem politikai kérdés, ez nem az állam gépezetének egyik halasztható kérdése, hanem a székelység jövőjének és az erdélyi magyarság életének első és alapfeltétele. Sürgősen és hathatósan kell segítségére menni azoknak, akiket ily keményen sújtott a háboru. A székelység gazdagsága, boldogulása a nemzet boldogságának egyik része, tehát ha az ország azoknak ad, sajátjait táplálja, övéinek ad, busás, sokszoros kamat fejében. *Ez Erdélyben most az igazi, szocialis magyar politiká.*

De nemesak emiatt kell a kárpótlásokat kifizetni minél előbb. A kárjelentések ugyanis abban az időben, amikor benyújtották őket, az akkori árakat tüntették fel. Ezek nagy része már letárgyaltatott és hivatalosan megállapították a károkat. Az áruk értéke, ára napról-napra oly hallatlanul megy felfelé, hogy az akkor benyújtott kárjelentés csak egy bizonyos időről szóló kárjelentés és nem a mai vagy azutáni áraknak megfelelő károsodás. Ha tehát a kárpótlás kifizetése évről-évre toódik, akkor a károsultak, kárjuknak egy századrészét sem vehetik meg azon a pénzen, amit az államtól kapnak.

A kormányhoz és annak erdélyi exponenséhez fordulunk tehát, hogy minél előbb juttassák az erdélyi károsultakat megfelelő kárpótláshoz. Hiszen oly sokak bajaik, hogy ha a kárpótlást megkapják is, akkor is csak halvány látszatát, kis részletét, csekély töredékét szerezhetik vissza annak, amijök volt. Gondolják, képzeljék magukat az ország törvényhozói abba a helyzetbe, amiben ők vannak, akkor majd sietni fognak a segítséssel és nem lesz tizedrangu kérdés, az erdélyi menekült és károsult magyarok kiáltó ügye. Gondolják el, hogy ők lelkükben még ma is szenvedik, fájlalják ama szomorú napok emlékeit. Fáj a lelkük, szegények lettek, kérnek és követelnek, hogy szavaikat, kérésüket, igazságos ügyüket minél előbb meghallgassák és sorsukon könnyítsenek.

Beszélgetés Széll József kormánybiztossal az erdélyi hadikárok kifizetéséről.

A „Csiki Lapok“ Dr. T. S.-nek Széll József erdélyi kormánybiztossal folytatott beszélgetését közli. Dr. T. S. a kormánybiztoshoz kérdést intézett aziránt, kap-e kártérítést az oláh invázió által sújtott lakosság, és ha kap, mikor kerül a károk kifizetésére a sor?

A kormánybiztos a következő válaszokat adta:

*) Fenti cikket lapunk egy barátjától vettük, ki a betérés alkalmával elmenekült és nem tért többé vissza régi otthonába.

„1. A kormány a kártérítési kérdésben végleges állást a háboru befejezéséig nem foglal el.

2. A háboru tartama alatt, ott, ahol szükséges, gyors segítséget ad és erre a célra 200 millió korona áll rendelkezésére, amelyből 30 millió a köztisztviselők részére van fentartva.

3. Kifejezett kártérítésről a háboru teljes befejezése előtt szó sem lehet.

4. Jelenleg csak teljesen tönkrement kis existenciák, iparosok, kereskedők stb. kaphatnak segítséget. Nagyobb, teljesen tönkrement vállalatok, kereskedők, birtokosok kamatmentes vagy olcsó kölcsönt kapnak. Ily irányu kérések a város vagy vármegye első tisztviselőjénél nyújthatók be. Ezeket a kérelmeket az erdélyi kormánybiztosi hivatal intézi el érdemlegesen.“

A kormánybiztos azután közölte, hogy már több mint ezer ilyen kérést kedvezően intézett. Kijelentette, hogy sok esetben a tényleges károkról személyesen szerzett meggyőződést, azonban sajnálatosan tapasztalta, hogy a közönség részéről bejelentett és felsorolt károk 75 százaléka [fiktív, vagy túlzott, sőt igen sok esetben a valótlan bevallás egészen az ildomtalan és ségységteljes határig terjed.

RAJTA!

Ahová csak nézünk, mindenünnen igaz ügyünknek a diadala int felénk. Az ellenséges hadseregek valamennyi vonalon tehetetlenek hős katonáinkkal szemben, az ellenséges országokban pedig, melyeket még nem típortunk el már régen, mindenütt teljes a felfordulás és fejetlenség. Az olasz kaosz csaknem akkora már, mint az orosz s az angol háborus félisteneket ugyanaz a bizalmatlanság ostromolja, mely a francia háborus uszítókat éppen most fosztotta meg a hatalomtól.

Ez az a pillanat, amelyet egyetlen lélegzetvételtre sem szabad kiaknázatlanul hagynunk. Akik ellenségeink közül mostanig még számot tettek, egytől-egyik rogyó félben vannak azok is nekünk tennünk kell róla, hogy soha többé egy se egyenesedjék fel közülük. Ugyanazzal az elszántsággal, melyet leverhetetlen harcok fiaink tanúsítanak, fogjuk össze mi is idehaza is abban, hogy új hadikölcsönünket felkaroljuk és minél nagyobb eredményre segítjük, mutassuk meg a világnak, hogy összeomló ellenségeinkkel szemben minket még mindig a régi erő duzzaszt, melyből éppen elég telik elkerülhetetlen és végleges legyürésükhöz.

A hadikölcsön jegyzésének első hete arról tanuskodik, hogy a magyar nemzet minden különösebb biztatás nélkül is ráeszmélt a pillanat s benne a hetedik hadikölcsön illeten jelentőségének a nagyságára. Azzal a becsületes áldozatkészséggel, mely e háboru alatt annyi kudarcra kárhoztatta ellenségeinket, most is talpára állt s olyan érdeklődéssel tette magáévá a nemzeti becsületnek ezt az ügyét, aminővel eddig talán még egyetlen hadikölcsönünknel sem találkoztunk. Megilletődve vesszük ezt tudomásul, de egyben annak biztosítéka gyanánt is, hogy ez az áldozatkészség lankadatlan ébren marad végig, a front mögött megvívandó e fontos harc dicsőséges befejezéséig.

Rajta tehát!

A háboru.

Győzelmes offenzívánk az olasz harctéren sikeresen halad előre. Ezen a harctéren a sulypont a Brenta és Piave közti területre helyeződött át. Itt csapataink az utóbbi napokban több fontos hegycsücsöt foglaltak el és ma már

csak a Monte Tomba van az olaszok birtokában, melyet szívesen védnek. A reánk nézve kedvező lefolyása előretörések számos heves ellenséges ellentámadást váltottak ki, amelyeket részben tüzelésünkkel, részben közelreban elhárítottunk. Az olaszok több ezer foglyot vesztek. A Monte Tomba birtokunkba jutásával az olaszok kénytelenek lesznek a Piave-vonalat is feladni és a Brenta mögé visszavonulni, mert különben a bekerítés veszélye fenyegeti őket.

E harctéren bizalommal várhatjuk az események reánk nézve kedvező fejlődését.

A nyugati harctéren néhány napi aránylagos csend után feléledt tüzevékenységet az angoloknak Arras és St. Quentin közötti áttörési kísérlete követte. St. Quentin és a Scarpe folyó között meglepő támadást intéztek az angolok a német állások ellen és bár a támadásban számos páncélos automobil is részt vett, a németeknek sikerült a támadást második védelmi vonaluknál megállítani és az áttörési kísérletet megghusítani.

A német főhadiszállás nov. 23-iki jelentése szerint Flandriában a tűz csak a délutáni órákban fokozódott nagyobb hevességre. A Cambraytól délnyugatra levő csataterén Cuore és Fontaines voltak az aznapi harc gócpontjai. Cuorenak és az ehez nyugat felől csatlakozó állásoknak az ellenség több ízben eredménytelenül rohant neki. Az ellenségnek kezdetben elért kisebb sikereit a németek ellentámadásaikkal kiegyenlítették. Fontaines két oldalán az angol nagy erőket vetett hareba a német vonalak ellen. Elkeseredett közelharcokra került a sor, amelyekben az ellenség vereséget szenvedett. A német gyalogság támadó kedvvel verte vissza az ellenséget és rohammal elfoglalta Fontaines falut. Az angoloknak Rumilly—Baeux és Vendhuile. ellen irányuló támadása veszteségteljesen összeomlott.

Vauxaillon és Craonne között, a Champagneban és a Maas mindkét partján megélénkült a tüzelés.

Oroszországban Lenin pártja kerekedett felül. Lenin a béke embere; ha uralmon marad, vagy az entente-ot kényszeríti békekötésre, vagy Oroszország köt külön békét a központi hatalmakkal. Lenin felülkerekedésén kívül új mozzanat az orosz chaoszban, hogy Finnország kimondotta függetlenségét és a finn országgyűlés proklamálta a világháboruban való semlegességét. Különben Finnországban is épp oly anarchia van, mint Oroszországban.

HIREK.

— **Ferencz József halálának évfordulója** November 21-én városunk közönsége kegyelettel ünnepelte meg nagy királyunk halálának első évfordulóját. A plebánia-templomban ünnepélyes gyászmisét mutattak be, amelyen városunk közönsége a hatóságok képviselőivel és az iskolák tanulóival együtt részt vett.

— **Személyi hir.** Dr. Tolnay Lajos főispán hivatalos ügyben városunkba érkezett.

— **Polgármesterünk újabb kitüntetése.** Ferenc Szalvátor főherceg Orel Dezső polgármesternek a háboru idejében a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemeinek elismerésül a Vörös Kereszt hadiékítményes II. oszt. diszjektivnyét adományozta. Gratulálunk.

— **Orvosválasztás.** A Péter Zoltán elhalálozása következtében megüresedett gyergyóalfalui körorvosi állásra egy szavazat ellen a többi összes szavazattal dr. Gaál Alajos orvostudó lett megválasztva. Dr. Gaál Alajosban a gyergyóalfalui egészségügyi kör fiatal, kötelességtudó képzett orvost nyert, kinek működéséhez a legjobb reményeket fűzhetjük.

— **Vármegyei közgyűlés.** Csikvármegye törvényhatósági bizottsága Csikszeredán, a vármegyház tanácskozási termében nov. 30-án délelőtt 9 órakor rendes közgyűlést tart. A közgyűlés tárgysorozatában a kormány leiratai, jelentések, a magánjavak, személyi és községi ügyek foglalnak helyet. Ez utóbbiak közül a legnagyobb érdeklődést Vákár P. Artur felebbezése fogja kelteni. Gyergyószentmiklós város képviselőtestülete ugyanis 1915. október 1-én tartott közgyűlésén Vákár P. Arturnak a tengeri beszerzése körül tanusított megtévelyed-

séért rosszalását, megbotráncozását fejezte ki és összes bizottságaiból kizárta.

— **Felolvasás a magyar hadikölcsönről.** Balogh Géza, a „Csikszeredai Takarékpénztár Részvénytársaság“ ügyvezető igazgatója vármegyénk főispánjának felkérésére a most jegyzés alatt álló hetedik hadikölcsönről, annak pénzünk értékállandóságára való kihatásáról és bankjegrendszerünkről Csikszeredán, a vármegyház közgyűlési termében nov. 25-én, vasárnap d. e. fél 11 órakor előadást tart. Kívánatos volna, hogy e mindenesetre érdekesnek és tanulságosnak ígérkező előadást a gyergyói járásból is minél többen meghallgatnák; a mai nehéz közlekedési viszonyok mellett azonban erre kevés kilátás van. A hetedik magyar hadikölcsön sikeréhez fűződő nagy nemzeti érdek megkívánja, hogy a csikszeredaihoz hasonló irányu előadásokkal a mi népünk széles rétegei is felvilágosíttassanak a hadikölcsön szükségességéről és az abban résztvevőknek kínákozó előnyökről, hogy minél számosabban vennének részt ebben a hadikölcsönjegyzésben.

— **A tanítóegyesület közgyűlése.** A „Csikvármegye rom. kath. tanítóegyesület gyergyói fiókköre“ december hó 12-én Gyergyószentmiklóson, a rom. kath. központi elemi fiúiskolánál (Lengyel-féle ház) őszi rendes közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: d. e. 1/2 9 órakor szentmise. A gyűlés kezdete d. e. 1/2 10 órakor. 1. Elnöki megnyitó. 2. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 3. Simon Ádám elhunyt gyergyószentmiklósi vezértanító felett emlékbeszédet tart: Sántha Albert. 4. Szava Pfeiffer Erzsike tanítónő. 5. Felolvasás. A román betörés hatása a nép életére és iskoláinkra és ennek káros hatása elleni teendőink. 6. Gyergyói fiókköri méhészeti egyesület megalakítása. 7. Fiókköri énekkar szervezése. 8. Indítványok. 9. Tisztujtítás. A közgyűlést közebed követi.

— **Tűz az Alfalu Faipar fűrészgártelepén.** F. hó 21-én este 11 óra tájban a pihenőre tért közönséget a fűrészgárak kürtjeinek bugása riasztotta fel. Csakhamar meggyőződés volt szerezhető, hogy a vasuti állomás irányában tűz keletkezett, mely az Alfalu Faipar telepén egy 29 m. hosszú munkás lakást támadott meg. A tüzoltásban derékasan kivették részüket katonáink is, akik Steinbauer kapitány és Prasch főhadnagy vezetésével E. Deér Kálmán tüzoltóparancsnokot hatékonyan támogatták működésében. A tüzoltóparancsnok a vízhiányra való tekintettel a tűz lokalizálására volt kénytelen szorítkozni. Célszerű intézkedésének köszönhető, hogy a tűzvész nagyobb terjedelmet nem öltött és hogy a már égő munkáslakások egy része megmenthető volt. A tűz keletkezésének oka gondatlanság. A kár biztosítás útján megtérül.

— **Hadikávé.** A város a rendelkezésére bocsátott 750 kilogramm hadikávéét jövő héten, és pedig hétfőn, kedden és szerdán, 26., 27. és 28-án fogja kiosztani. A hadikávé vásárlására jogosító jegyek a városházánál, a közéletmezei előadónál válthatók, a hadikávé a „Hangya“ Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet szolgáltatja ki a jegyek ellenében és az azokon feltüntetett mennyiségben. A hadikávé 200 grammos csomagokban kerül forgalomba; egy csomag ára 1 korona 10 fillér.

— **A tifusz járványszerűleg** lépett fel városunkban, ennél fogva felhívjuk a közönséget, hogy ezen betegség ellen oltassa be magát. A kötelezőleg elrendelt oltások napokint d. u. 2 órától kezdve a felszegi, a polgári és alszegi iskolák helyiségében tartatnak meg. Az oltás 6—50 évig mindenkire nézve kötelező, az ellenszegülők karhatalommal fognak előállíttatni.

— **A hadsereg nem rekvirál többé szénát és szalmát.** A közös hadügyminiszterium utasította az összes katonai intendaturákat, hogy a katonai uton történt szén- és szalmarekvirálást szüntesse be. Az erről szóló hivatalos értesítést a napokban adta ki a földművelésügyi miniszterium s ebben közli, hogy a katonaság által rekvirált és ki nem fizetett szén- és szalma utáni differenciákat a katonaság harminc napon belül folyósítsa.

Laptulajdonos és kiadó:
Sándory Mihály Gyergyószentmiklós.